

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/20/2019
Identifikačné číslo spisu:	7112229648
Dátum vydania rozhodnutia:	28.11.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Milan Ľalík
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:7112229648.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne A. E., so sídlom v E., Š. XX, správkyne konkurznej podstaty úpadcu CK FENÍCIA s. r. o., so sídlom v Košiciach, Mlynská 27, IČO: 36 698 598, zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Štefan Prevozňák s. r. o., so sídlom v Košiciach, Kukučínova 23, IČO: 47 232 439, proti žalovanému P. F., bývajúcemu v E., C.R. XX, zastúpeného JUDr. Frederikou Birkovou, advokátkou v Košiciach, Strojárska 11/C, o zaplatenie 1 908,61 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 40 C 7/2013, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 22. augusta 2018, sp. zn. 1 Co 255/2017, takto

rozhodol:

Rozsudok krajského súdu z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom z 19. januára 2017, č. k. 40 C 7/2013-252, žalobu žalobkyne o zaplatenie 1 908,61 eur s príslušenstvom zamietol s odôvodnením, že žalobkyňa neunesla dôkazné bremeno ohľadne svojho tvrdenia, že náhrada cestovných výdavkov žalovanému, realizovaná z pokladne úpadcu, nebola dôvodná, lebo žalovaný žiadnu služobnú cestu neuskutočnil, takže ňou došlo k neopodstatnenému zmenšeniu majetku úpadcu, ktoré by mal žalovaný vrátiť (nahraďiť).

2.1. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 22. augusta 2018, sp. zn. 1 Co 255/2017, napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil a žalovanému priznal náhradu trov konania.

2.2. Podľa jeho názoru z okresným súdom citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že nároky uplatnené z titulu odporovateľných právnych úkonov správcu konkurznej podstaty úpadcu sú upravené osobitným právnym predpisom, a to zákonom č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii. Podmienkou úspešnosti takéhoto nároku je prioritne preukázať, že došlo k úspešnému odporovaniu neúčinnosti konkrétneho právneho úkonu, týkajúceho sa majetku úpadcu. Neúčinnosť týchto právnych úkonov môže namietat' tak správca, ako aj veriteľ prihlásenej pohľadávky. Toto právo môže byť uplatnené v zákonnej lehote jedného roka od vyhlásenia konkurzu priamo u povinnej osoby, alebo žalobou na súde. V prípade, ak je toto právo uplatnené u povinnej osoby, považuje sa za účinne

uplatnené iba v prípade, ak táto povinná osoba uvedené právo písomne uznala. Z uvedeného je zrejmé, že pokiaľ povinná osoba uplatnené právo neuznala, nemožno ho považovať za účinne uplatnené a v takomto prípade možno právo odporovateľnosti uplatniť iba žalobou na súde. Ide o spory vyvolané konkurzným konaním. Z uvedeného vyplýva, že podmienkou úspešnosti nároku správcu konkurznej podstaty na uplatnenie peňažného nároku patriaceho do podstaty, bolo rozhodnutie súdu o odporovateľnosti ním označeného právneho úkonu. Žalobkyňa v konaní nepreukázala, ale ani netvrdila, žeby o takomto jej nároku bolo už súdom právoplatne rozhodnuté, ale ani to, aby takúto žalobu na súde podala. S poukazom na tieto závery preto považoval odvolací súd zamietavý výrok rozsudku súdu prvej inštancie za vecne správny, aj keď z iných dôvodov ako ich uviedol súd prvej inštancie.

2.3. Odvolací súd mal totiž za to, že nešlo o situáciu upravenú v ustanovení § 382 C.s.p., že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, keďže príslušné ustanovenia zákona o konkurze a reštrukturalizácii súd prvej inštancie v dôvodoch svojho rozsudku aj citoval. Nevyvodil z nich však konkrétny právny záver, a preto odvolací súd nepovažoval za potrebné vyzývať strany sporu na vyjadrenie sa k použitiu týchto zákonných ustanovení. V danom prípade nedošlo ani k ukráteniu práva žalobkyne v dôsledku neznalosti práva, keďže táto vo svojom písomnom podaní zo 4. októbra 2012, adresovaného žalovanému uviedla, že v prípade, ak uplatnené právo odporovateľnosti v ňou stanovenej lehote žalovaný neuzná, bude uplatňovať svoj nárok žalobou na súde, čo však nevykonala.

3.1. Proti tomuto rozsudku krajského súdu podala žalobkyňa včas dovolanie, ktorého prípustnosť a opodstatnenosť vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f/ C.s.p., v zmysle ktorého jej súd nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

3.2. Dovolateľka namietala, že odvolací súd si svojvoľne zmenil predmet sporu, a tak rozhodol o nároku, ktorý v konaní nebol žalobkyňou nikdy žiadaný. Namiesto žalobnej žiadosti o vydanie bezdôvodného obohatenia, vykonštruoval spor o zaplatenie nároku z titulu (ne)účinne uplatneného odporovacieho práva.

3.3. Žalobkyňa preto žiadala, aby dovolací súd zmenil rozsudok krajského súdu a rozhodol vo veci sám tak, že žalobe v celom rozsahu vyhovie a prizná jej všetky trovy konania.

4. Žalovaný vo vyjadrení navrhol dovolanie žalobkyne pre neprípustnosť odmietnuť, alebo ho zamietnuť.

5. Žalobkyňa v dovolacej replike zotrvala na celom obsahu svojho dovolania.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací posúdil splnenie podmienok konania a zistil, že dovolanie bolo podané včas, advokátom zastúpenou žalobkyňou, ktorá na to bola oprávnená, a konštatoval, že dovolanie žalobkyne je prípustné i dôvodné.

7. Podľa § 382 C.s.p. ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili. Zmyslom tohto ustanovenia je, aby nedochádzalo k tzv. prekvapivým rozhodnutiam porušujúcim právo na spravodlivý proces.

8. Podstatou posudzovaného dovolania je tvrdenie žalobkyne, že odvolací súd vydal prekvapivé rozhodnutie, ktorým pristúpil k zmene právnych i skutkových záverov okresného súdu, pričom tento svoj postup v odvolacom konaní nijako neavizoval, čím jej znemožnil efektívnu procesnú obranu, v rámci ktorej by mohla rozšíriť (spresniť) svoju argumentáciu a prípadne i predložiť ďalšie návrhy na doplnenie dôkazov, v dôsledku čoho odvolací súd zasiahol do jej základného práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy a § 420 písm. f/ C.s.p.

9. Ústava v čl. 46 ods. 1 zaručuje každému možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prípadne u iného orgánu). Podmienkou však je, že sa tak musí stať „stanoveným postupom“. Stanoveným postupom teda sú (v ich samotnom základe) i pravidlá vymedzujúce možnú

zmenu právneho posúdenia veci odvolacím súdom, oproti posúdeniu súdom prvej inštancie.

10. Odvolací súd prišlo k potvrdzujúcemu rozsudku okresného súdu po tom, čo došiel k záveru, že súdom zistený skutkový stav je potrebné v súlade s citovanými ustanoveniami zákona o konkurze a vyrovnaní v napadnutom rozsudku odlišne právne kvalifikovať. Za tejto procesnej situácie mal však odvolací súd o svojom zámere žalujúcu stranu sporu informovať o svojom odlišnom právnom názore (závere) na zistený skutkový stav a dať jej príležitosť sa k tomuto názoru vyjadriť, najmä preto, že okresný súd nevyvodil svoj právny záver z citovaných ustanovení zákona o konkurze a vyrovnaní, ale z procesných pravidiel, týkajúcich sa jej povinnosti tvrdenia a dôkazného bremena ako procesnej zodpovednosti účastníka za to, že rozhodujúce skutočnosti, ku ktorým sa dôkazné bremeno vzťahovalo, nepreukázala. Táto strana sporu tak mala vedieť, že krajský súd na vec nazerá inak a môže tomu prispôbiť svoje skutkové a právne námietky (argumenty odvolateľky i protistrany sa totiž vzťahujú len na napadnuté rozhodnutie okresného súdu a žiaden z nich nemôže predpokladať, či a aký právny názor zaujme krajský súd a aké skutkové a právne dôvody by z hľadiska tohto odlišného právneho názoru mali byť relevantné).

11. Odvolací súd má povinnosť vytvoriť pre stranu sporu procesný priestor na to, aby sa vyjadrila k možnému inému posúdeniu veci, ktorá je predmetom konania a mohla uplatniť námietky a argumenty, ktoré mohli rozhodnutie odvolacieho súdu ovplyvniť v spojení s princípom iura novit curia, najmä keď nemienil akceptovať skutkové a právne závery okresného súdu.

12. Z hľadiska súdnej veci podstatnou otázkou je, s akou mierou presnosti (úplnosti) je žalobca povinný popísať, resp. vymedziť skutok, aby dosiahol sledovaného právneho účinku. Prítom treba vziať do úvahy, že nemusí vedieť (alebo sa môže myliť v tom), aká skutková podstata je relevantná (v prípade „konfliktu“ právnych noriem), eventuálne aké konkrétne skutočnosti sú z hľadiska príslušnej skutkovej podstaty relevantné (z dôvodu „konfliktu“ medzi abstraktným a konkrétnym), nehľadiac na to, že súdom vykonaná právna kvalifikácia sa môže v priebehu konania v závislosti na výsledkoch dokazovania meniť, vylúčiť nemožno ani pochybenie v právnej kvalifikácii na strane súdu nižšej inštancie, v dôsledku čoho všeobecné súdy môžu ku „správnej“ právnej kvalifikácii dospieť až v priebehu konania.

13. Povedané inak, jednotlivé relevantné prvky (okolnosti) v rámci určitej udalosti (vo všeobecnom zmysle) by mali byť v žalobe vymedzené na základe hľadísk, ktoré však v danú chvíľu nemusia byť žalobcovi známe, pretože tie autoritatívne stanoví súd až na konci konania svojím rozhodnutím. Z toho vyplýva, že ak nie je žalobcovou povinnosťou skutok správne kvalifikovať po právnej stránke, potom nemôže mať za povinnosť - za všetkých okolností - vedieť, aké (všetky) skutočnosti sú právne relevantné, a tak nie je možné jeho (bez ďalšieho) „sankcionovať“ zamietnutím žaloby za to, že jeho pôvodné skutkové tvrdenie nebolo (z hľadiska príslušnej skutkovej podstaty) úplné, či akceptovateľné odvolacím súdom, ako ďalším článkom súdnej sústavy (inštančne vyšším).

14. Nazeranie na túto problematiku z hľadiska ústavnosti, dochádza tu k stretu medzi princípom právnej istoty, prípadne i hospodárnosti konania na strane jednej, a právom na súdnu ochranu v spojení s princípom iura novit curia na strane druhej, podľa ktorých musí mať každý reálnu možnosť domôcť sa svojho práva na súde či iného orgánu, čomu odporuje kladenie prehnaných požiadaviek na formálnu stránku procesných úkonov strán sporu (tzv. prepätý formalizmus). Podstatné zmeny v skutkových tvrdeniach žalobcu majú spravidla za následok nutnosť vykonania ďalšieho dokazovania. V posudzovanej veci žalobkyňa však nemenila svoje skutkové tvrdenia ohľadne vrátenia nákladov za služobnú cestu, ktoré žalovaný vyúčtoval, ale nevykonával, a tieto reflektovali ňou uplatnený nárok z titulu bezdôvodného obohatenia a nie ako nárok z odporovaného právneho úkonu.

15. Kasačným dôvodom (§ 449 ods. 1 a § 450 C.s.p.) v tejto veci je tak prekvapivosť rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorý dovolaním napadnutý výrok založil na celkom novom právnom názore, odlišnom od názoru súdu prvej inštancie bez toho, že by žalobkyňa v zmysle § 382 C.s.p. s týmto názorom zoznámila a umožnil jej tak k tomuto názoru reálne uplatňovať námietky.

16. Ak bolo rozhodnutie odvolacieho súdu zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie a nové

rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 C.s.p.); v novom rozhodnutí rozhodne aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 453 ods. 1 a 3 C.s.p.).

17. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.